

Sisällys

Esipuhe	10
1. Johdanto.....	11
2. Sosiologian ja kasvatussosiologian peruskäsitteitä	15
2.1 Sosiaaliset rakenteet.....	15
2.2 Yhteisö	17
2.3 Yhteiskunta	22
2.4 Ryhmä	24
2.5 Organisaatio	26
2.6 Arvot ja moraali	28
2.7 Normit.....	33
2.8 Valta ja sosiaalinen kerrostuneisuus	36
2.9 Sosialisaatio	41
2.10 Yksilö	45
3. Koulutuksen muotoutuminen ja sen selitykset.....	49
3.1 Saarnasta lukutaitoon, lastensuojeluun ja oppivelvollisuuteen	49
Lastenkoteja	50
Rahvaan kuuliaisuus	51
Kirkollinen opetus- ja oppivelvollisuus: kansanopetuksen ensimmäinen murros	54

Kärjistyvät lastenkasvatusongelmat	56
Kansanopetuksen toinen murros	60
Lastentarhat keskeisenä osana uutta järjestelmää	64
3.2 Julkisen koulutuksen pakko ja sen synnyn selitykset: miksi koulutus luonnollistuu?	65
Funktionaalinen selitys: koulutus vastauksena representaatio-ongelmaan	70
Pedagoginen tehdas – modernistumisen aura	77
Koulutus sosiaalisena kontrollina	84
Koulutus statuskilpailujen areenana	90
4. Kohti meritokratiaa – suomalaisen koulutuksen ekspansio.....	100
4.1 Suomalaisen koulunkäynnin laajeneminen 1900-luvulla	100
Kansakoulusta koko ikäluokan koulu	100
Puolet suomalaisista ylioppilaiksi	104
Ammatillinen koulutus kaikille.....	110
Korkeakoulutuksen ekspansio	112
Aikuiskoulutuksen yleistyminen	117
Kouluttamattomuuden katoaminen?	119
4.2 Koulutus ja sosiaalinen stratifikaatio	124
4.3 Koulutuksen eriarvoisuus ja meritokratia	139
Isän jalanjäljissä?	139
Meritokratia	144
5. Koulutuksen yhteiskunnalliset tehtävät	150
5.1 Askel taakse, kaksi eteen.....	150
5.2 Koulutuksen funktiot.....	154
5.3 Kvalifikaatioiden tuottaminen.....	158
5.4 Valikointi yhteiskunnallisiin aseisiin	166
5.5 Integraatio yhteiskunnan jäseneksi.....	171
5.6 Varastointi	175
5.7 Rationaalinen valinta ja konfliktit.....	179

6. Tieto ja opetussuunnitelma	182
6.1 Tieto ja ajattelu.....	182
6.2 Tieto ja valta.....	186
6.3 Tieteellinen tieto	190
6.4 Tieto ja valistus.....	193
6.5 Opetussuunnitelma	196
6.6 Opetussuunnitelma ja tieto	201
6.7 Yksilöllistyvä opetussuunnitelma	205
7. Opettavat ammattikunnat – pyrkimys professioksi valtion suojeluksessa ja selviytyminen työssä.....	209
7.1 Opettajakunta ja professionalismi.....	209
7.2 Opettajakunta ja valtio	226
7.3 Opettajan asema	232
7.4 Opettaja koulun todellisuudessa ja selviytymisstrategiat	240
8. Koulun käytännöt	251
8.1 Koulu toimintaympäristönä.....	251
8.2 Koulun kaksinaisluonne ja piilo-opetussuunnitelma	255
8.3 Ajan, tilan ja rituaalien merkitys.....	262
8.4 Identiteetti, normaalius ja poikkeavuus koulun luokituksissa	269
9. Identiteetti, koulutus ja oppiminen.....	282
9.1 Kysymys koulutuksen ja oppimisen merkityksestä	282
9.2 Koulun symbolinen järjestys, elämänkulku ja identiteetti.....	285
Identiteetin tuottaminen koulun symbolisessa järjestyksessä... ..	285
Symbolinen järjestys toimintana ja rakenteena	289
Identiteetti sosiologisena käsitteenä ja sosiaalisena ilmiönä	291
Identiteetti modernissa ja postmodernissa.....	294
Koulutusidentiteetin kulttuurinen rakentuminen	298
Koulu arvioi identiteettejä	300

Koulu tuottaa identiteettejä	301
Identiteetit suuntaavat koulutusvalintoja	306
Koulutusidentiteetti, koulu ja elämä	309
9.3 Koulutuksen merkitys ja suomalaiset koulutussukupolvet	311
Kolme koulutussukupolvea	315
Koulutus toteutumattomana ihanteena.....	317
Koulutus välineenä	321
Koulutus hyödykkeenä tai itsestäänselvyytenä.....	325
9.4 Ammatillisten opintojen keskeyttäminen koulutuksellisenä syrjäytymisenä	327
9.5 Oppimiselämäkerrat ja identiteettipääoma	335
10. Koulutuspolitiikan haasteita	350
10.1 Koulutuspolitiikka vuosituhannen alussa	350
Koulutus globalista näkökulmasta	351
Suomen tapaus ja sen opetukset	355
10.2 Hyvinvointivaltiosta kilpailuvaltioon?	360
Pohjoismainen malli	360
Kriisin merkit	364
Koulutuksellinen eriarvoisuus.....	365
Uudelleenrakenteistumisen haasteet ja ongelmat.....	368
11. Monet kasvatussociologiat?	375
11.1 Klassinen yhteiskuntateoria ja kasvatussociologia	375
Sosiaalinen rakenne	376
Sosiaalinen toiminta	378
Kasvatuksen sociologia	382
11.2 Yksi vai monta kasvatussociologiaa?	387
Funktionalismi	391
Taloudelliset teorit	392
Konfliktiteorit	394
Kriittinen teoria	398
Interaktionistiset teorit	401
Strukturalismi ja postmodernismi	405

11.3 Rakenne ja toimijuus	407
11.4 Interaktionistista kasvatussosiologiaa etsimässä.....	413
Symbolinen interaktionismi maanläheisenä lähestymistapana	414
Kolme klassikkoa	420
Elämänhistoriallisen tutkimuksen ja etnografian uusi tuleminen.....	428
12. Kasvatussosiologia tänään	430
Kirjallisuus.....	436
Kuviohakemisto	478
Asiasanahakemisto	481
Henkilöhakemisto	485